ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 11ης Ιουλίου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

I — Το ιστορικό της διαφοράς

1. Τα κράτη μέλη της Κοινότητας είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία περί εισαγωγής αντικειμένων εκπαιδευτικού, επιστημονικού ή μορφωτικού χαρακτήρα, η οποία καταρτίστηκε υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και υπογράφηκε στο Lake Success, New York, στις 22 Νοεμβρίου 1950 (United Nations Treaty Series, Volume 131, 1952, n° 1734). Τα συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία αυτή (γνωστή με την ονομασία Συμφωνία της Φλωρεντίας) δεσμεύονται να μην επιβάλλουν τελωνειακούς δασμούς ή άλλες επιβαρύνσεις στην εισαγωγή, μεταξύ άλλων, επιστημονικών οργάνων και συσκευών προορισμένων για εκπαιδευτικούς σκοπούς ή για καθαρώς επιστημονική έρευνα, υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι όργανα ή συσκευές ισοδύναμης επιστημονικής αξίας δεν κατασκευάζονται στη χώρα εισαγωγής.

2. Η συμφωνία αυτή τέθηκε σε εφαρμογή στην Κοινότητα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1798/75 του Συμβουλίου, της 10ης Ιουλίου 1975, περί της ατελούς, ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου, εισαγωγής αντικειμένων εκπαιδευτικού, επιστημονικού ή μορφωτικού χαρακτήρα (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/002, σ. 87). Το προοίμιο του κανονισμού αυτού αναφέρεται στη Συμφωνία της Φλωρεντίας· ορίζει επίσης στην πρώτη αιτιολογική του σκέψη ότι «για να διευκολυνθεί η ελεύθερη ανταλλαγή των ιδεών, καθώς και η άσκηση μορφωτικών δραστηριοτήτων και η επιστημονική έρευνα εντός της Κοινότητας, πρέπει, κατά το δυνατόν, να εισάγονται ατελώς, ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου τα αντικείμενα εκπαιδευτικού, επιστημονικού ή μορφωτικού χαρακτήρα». Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β, του κανονισμού, για επιστημονικά όργανα και συσκευές χορηγείται ατέλεια ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου όταν «όργανα ή συσκευές ισοδύναμης επιστημονικής αξίας δεν κατασκευάζονται επί του παρόντος στην Κοινότητα». Ο κανονισμός 1798/75 τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1027/79 του Συμβουλίου, της 8ης Μαΐου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 223), αλλά η διατύπωση του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β, δεν επηρεάστηκε από την τροποποίηση.

3. Στις 21 Δεκεμβρίου 1978 το Technische Universität München (στο εξής: Πανεπιστήμιο) παρήγγειλε σε ιαπωνική εταιρία υπό την επωνυμία Jeol συσκευή με την ονομασία JSM-35 C scanning electron microscope. Η συσκευή προοριζόταν να χρησιμοποιηθεί για τη διερεύνηση ηλεκτροχημικών διαδικασιών, προβλημάτων γεωλογικών, ορυκτολογικών και χημείας τροφίμων, συνθετικών υλών, φωτοχημικών γαλακτωμάτων και βιολογικών συστημάτων.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

4. Το Πανεπιστήμιο ζήτησε τον εκτελωνισμό της συσκευής την 1η Ιουνίου 1979, στις 5 Οκτωβρίου 1979 και στις 23 Μαρτίου 1981. Το Hauptzollamt München-Mitte θεώρησε ότι θα μπορούσε να χορηγηθεί δασμολογική ατέλεια για τη συσκευή δυνάμει του κανονισμού 1798/75. Στη συνέχεια, ωστόσο, το Hauptzollamt αποφάσισε ότι δεν μπορούσε να χορηγηθεί δασμολογική ατέλεια για τη συσκευή. Έτσι βάσει της αποφάσεως 82/86/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1981 (ΕΕ 1982, L 41, σ. 53), η οποία όριζε, επ' ευκαιρία διαφορετικής εισαγωγής, έκρινε ότι η εισαγωγή της συσκευής JSM-35 C δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί ατελώς ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου, διότι συσκευή που κατασκευάζεται επί του παρόντος στις Κάτω Χώρες από τη Philips Nederland BV (η PSEM 500 X) ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας. Κατά συνέπεια, με ειδοποιήσεις της 14ης, 15ης Απριλίου και 22ας Ιουνίου 1982, το Hauptzollamt ζήτησε δασμούς ύψους 31 110,20 γερμανικών μάρκων (DM) καθώς και ποσό 3 746,50 DM ως φόρο προστιθεμένης αξίας.

5. Το Πανεπιστήμιο διαμαρτυρήθηκε κατά της αποφάσεως του Hauptzollamt και οι γερμανικές αρχές παρέπεμψαν την υπόθεση στην Επιτροπή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2784/79 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1979, ο οποίος θεσπίζει διατάξεις για την εφαρμογή του κανονισμού 1798/75 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/008, σ. 8). Η Επιτροπή έθεσε σε κίνηση τη διαδικασία του άρθρου 7, παράγραφοι 3 έως 7, του κανονισμού 2784/79. [Επισημαίνω, εν παρενθέσει, ότι παρόλο που η Επιτροπή αναφέρεται στις γραπτές παρατηρήσεις της στον κανονισμό 2784/79, στις απαντήσεις της επί των ερωτήσεων του Δικαστηρίου τονίζει ότι η διαδικασία διείπετο από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3195/75 της Επιτροπής (ΟJ 1975, L 316, σ. 17), που είχε προηγηθεί του κανονισμού 2784/79. Ωστόσο, το ζήτημα δεν φαίνεται να έχει σημασία, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις των δύο κανονισμών είναι παραπλήσιες και οι διαφορές δεν είναι ουσιαστικές στην παρούσα περίπτωση. Στη συνέχεια των προτάσεων θα αναφέρομαι στον κανονισμό 2784/79].

6. Ζητήθηκε γνωμοδότηση από ομάδα εμπειρογνωμόνων συγκείμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών, η οποία συνέρχεται στο πλαίσιο της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών όπως προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 5, του κανονισμού 2784/79. Αυτή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συσκευή Philips PSEM 500 X ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με την JSM-35 C. Ενεργώντας κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 83/348/ΕΟΚ, της 5ης Ιουλίου 1983, που διαπίστωσε ότι η εισαγωγή της συσκευής με την ονομασία «Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C» δεν δύναται να πραγματοποιηθεί ατελώς ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου (ΕΕ 1983, L 188, σ. 22). Η απόφαση αυτή βασίστηκε εκ νέου στο ότι η συσκευή της Philips ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας.

7. Πρέπει να σημειωθεί στο στάδιο αυτό ότι, από τη στιγμή που η ομάδα των εμπειρογνωμόνων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συσκευή Philips ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με τη συσκευή Jeol, η Επιτροπή δεν είχε καμιά διακριτική ευχέρεια στο θέμα αυτό. Το άρθρο 7, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2784/79 ορίζει ότι:

«Όταν από την εξέταση προκύπτει ότι το όργανο ή η συσκευή για το οποίο ζητείται η απαλλαγή δεν πρέπει να θεωρείται ως επιστημονικό ή ότι όργανα ή συσκευές ισοδυνάμου

επιστημονικής αξίας κατασκευάζονται στην Κοινότητα, η Επιτροπή εκδίδει απόφαση που καθορίζει ότι η συγκεκριμένη συσκευή ή το όργανο δεν πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση της ατελείας. »

8. Κατόπιν της αποφάσεως 83/348 της Επιτροπής, το Hauptzollamt επικύρωσε την απόφασή του να επιβάλει τελωνειακούς δασμούς στην επίμαχη συσκευή. Το Πανεπιστήμιο άσκησε προσφυγή ενώπιον του αρμοδίου Finanzgericht. Το Finanzgericht έκρινε ότι η συσκευή Philips δεν ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με τη συσκευή Jeol και, κατά συνέπεια, ακύρωσε την απόφαση που επέβαλε τελωνειακούς δασμούς στην τελευταία. Το Finanzgericht δεν θεώρησε ότι δεσμευόταν από την απόφαση 83/348 της Επιτροπής, η οποία, κατά την άποψή του, ήταν αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο και ως εκ τούτου ανίσχυρη. Θεώρησε επίσης ότι η απόφαση δεν συνιστούσε κανόνα δικαίου και ήταν δεσμευτική μόνο για τα κράτη μέλη στα οποία απευθύνθηκε. Προφανώς ούτε το Hauptzollamt θεώρησε τον εαυτό του τμήμα του γερμανικού κράτους. Πρέπει να υπογραμμιστεί, ωστόσο, ότι όλες οι κοινοτικές πράξεις δεσμεύουν όλα τα όργανα των κρατών μελών, εκτός αν κηρυχθούν ανίσχυρες, και ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να αναγνωρίζουν την ακυρότητα των κοινοτικών πράξεων (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, 314/85, Foto-Frost κατά Hauptzollamt Lübeck Ost, Συλλογή 1987, σ. 4199).

9. Το Hauptzollamt άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Finanzgericht ενώπιον του Bundesfinanzhof, το οποίο υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα όσον αφορά το κύρος της αποφάσεως 83/348 της Επιτροπής.

II — Το ζήτημα που έθεσε το Bundesfinanzhof: η έκταση του δικαστικού ελέγχου

10. Το Bundesfinanzhof γνωρίζει ότι το Δικαστήριο έχει μέχρι τώρα ερμηνεύσει στενά την έκταση κατά την οποία είναι διατεθειμένο να αναθεωρήσει το περιεχόμενο αποφάσεως που αρνείται τη χορήγηση δασμολογικής ατέλειας για τον λόγο ότι συσκευή ισοδύναμης επιστημονικής αξίας κατασκευάζεται στην Κοινότητα. Το Bundesfinanzhof παραθέτει την απόφαση της 15ης Μαρτίου 1989 στην υπόθεση 303/87, Universität Stuttgart κατά Hauptzollamt Stuttgart-Ost, Συλλογή 1989, σ. 715, με την οποία το Δικαστήριο, ακολουθώντας την προηγούμενη νομολογία του, έκρινε ότι:

« (...) δοθέντος του τεχνικού χαρακτήρα της εξετάσεως που αποσκοπεί στη διαπίστωση της υπάρξεως ή μη ισοδυναμίας, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αμφισβητήσει το περιεχόμενο μιας αποφάσεως που έλαβε η Επιτροπή σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής δασμολογικών ατελειών, παρά μόνο σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως ή καταχρήσεως εξουσίας ».

11. Το Bundesfinanzhof δεν προβάλλει κανέναν ειδικό λόγο συνηγορούντα στο ότι η απόφαση 83/348 είναι ανίσχυρη. Ζητεί όμως από το Δικαστήριο να αναθεωρήσει την προηγούμενη νομολογία του και να εγκαταλείψει την πρακτική του περιορισμού του δικαστικού ελέγχου στο ζήτημα αν η απόφαση της Επιτροπής πάσχει από πρόδηλη πλάνη περί τα πραγματικά ή νομικά περιστατικά ή κατάχρηση εξουσίας. Στη Διάταξη της παραπομπής λέει τα ακόλουθα:

« Περιορισμένος έλεγχος κατά την έννοια της προηγούμενης νομολογίας του Δικαστηρίου θα σήμαινε ότι νομικώς εσφαλμένη απόφαση της Επιτροπής που βλάπτει κοινοτικούς πολίτες θα έπρεπε να διατηρηθεί σε ισχύ απλώς επειδή η πλάνη της Επιτροπής δεν ήταν πρόδηλη. Όσο δυσκολότερα είναι τα τεχνικά προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν τόσο λιγότερο θα μπορεί να αμφισβητηθεί η απόφαση της Επιτροπής. Είναι αμφίβολο αν τέτοιος περιορισμός της νομικής προστασίας των κοινοτικών πολιτών συμβιβάζεται με τη συνταγματική αρχή της εγγυήσεως της αποτελεσματικής νομικής προστασίας που αναγνωρίζεται από το κοινοτικό δίκαιο. »

12. Το Bundesfinanzhof επισημαίνει ότι ερωτήματα που αφορούν τη δασμολογική κατάταξη των εμπορευμάτων είναι συχνά εξίσου τεχνικής φύσεως, χωρίς ωστόσο να μπορεί να υποστηριχθεί η άποψη ότι οι αποφάσεις της διοικήσεως στον τομέα αυτό υπόκεινται σε τόσο περιορισμένο δικαστικό έλεγχο.

13. Υπάρχει μεγάλη πειστικότητα στις παρατηρήσεις του Bundesfinanzhof. Είναι προφανές ότι η τεχνική φύση μιας υποθέσεως δεν θα έπρεπε να κάνει το Δικαστήριο να παραβλέψει το καθήκον του, κατά το άρθρο 164 της Συνθήκης, να εξασφαλίσει την τήρηση του δικαίου. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να υποχωρήσει μπροστά σε τεχνικά ζητήματα και πρέπει στην κατάλληλη περίπτωση να είναι έτοιμο να επιλύει τέτοια ζητήματα διατάσσοντας πραγματογνωμοσύνη κατ' εφαρμογή του άρθρου 49 του Κανονισμού Διαδικασίας. Ακόμη και κατά τη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής, το Δικαστήριο έχει αυτή τη δυνατότητα δυνάμει του άρθρου 103 του Κανονισμού Διαδικασίας.

14. Επιπλέον, η διατύπωση που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο στην υπόθεση Universität Stuttgart (βλ. ανωτέρω, παράγραφος 10) και στην προηγούμενη απόφασή του της 27ης Σεπτεμβρίου 1983 στην υπόθεση 216/82, Universität Hambourg κατά Hauptzollamt Hamburg-Kehrwieder (Συλλογή 1983, σ. 2771) είναι ανεπιτυχής στο μέτρο που υπονοεί ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να ακυρώσει απόφαση της Επιτροπής πάσχουσα από νομική πλάνη, αν η πλάνη δεν είναι πρόδηλη. Αυτή η νομική εκτίμηση δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να ληφθεί υπόψη κατά γράμμα. Φρονώ ότι κάθε απόφαση κοινοτικού οργάνου που έχει δεσμευτικά αποτελέσματα, ακόμη και απόφαση για τεχνικό ζήτημα, υπόκειται σε ακύρωση για τον λόγο ότι πάσχει από νομική πλάνη, έστω κι αν η πλάνη δεν είναι πρόδηλη. Σημειωτέον ότι το γαλλικό κείμενο της αποφάσεως στην υπόθεση Universität Stuttgart (όχι όμως και στην υπόθεση Universität Hamburg) δεν αναφέρεται σε « πρόδηλη πλάνη περί τα πραγματικά ή νομικά περιστατικά » αλλά σε « πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ».

15. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν, κατά την άποψή μου, σοβαροί λόγοι νομικής πολιτικής που θα έπρεπε να κάνουν το Δικαστήριο διστακτικό προκειμένου να επέμβει σε απόφαση η οποία ελήφθη σε τεχνικό τομέα σύμφωνα με τις συστάσεις ομάδας εμπειρογνωμόνων. Μια σύντομη εξέταση των εγγράφων που προσκομίσθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου στην παρούσα υπόθεση αποκαλύπτει ζητήματα τα οποία κείνται πέραν των συνηθισμένων αρμοδιοτήτων ενός δικαστηρίου. Το Δικαστήριο δεν συνιστά, για παράδειγμα, τον κατάλληλο χώρο στον οποίο πρέπει να προσδιορισθεί αν η Philips PSEM 500 X διαθέτει ανιχνευτή όπισθεν διαχεομένων ηλεκτρονίων ικανό να διακρίνει διαφορές ατομικού αριθμού. Το Δικαστήριο δεν είναι εξάλλου σε θέση να κρίνει αν η πλατίνα ευκεντρικής κλίσεως των δειγμάτων είναι σε θέση να τοποθετήσει την επιφάνεια του δείγματος στον κύκλο του Rowland του φασματομέτρου ταχύτερα

και με μεγαλύτερη ακρίβεια από το οπτικό μικροσκόπιο με το οποίο είναι εφοδιασμένη η συσκευή Jeol JSM-35 C. Πρόκειται για ερωτήματα στα οποία μόνο ένας επιστήμονας μπορεί να απαντήσει.

16. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των αλληλοσυγκρουομένων θεωρήσεων, είναι ευκταίο, ζητήματα όπως η ισοδυναμία δύο επιστημονικών συσκευών, να υποβάλλονται καταρχήν σε ανεξάρτητο όργανο συγκείμενο από πρόσωπα που έχουν τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις. Στο μέτρο που τα ερωτήματα αυτά υποβάλλονται σε τέτοιο όργανο και που το όργανο αυτό διεξάγει τη διαδικασία του σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία και με όλες τις εφαρμοστέες γενικές αρχές του δικαίου, στο μέτρο επίσης που λαμβάνει υπόψη όλα τα σχετικά ζητήματα και αγνοεί όλα τα άσχετα και εκδίδει απόφαση που είναι τουλάχιστον επαρκώς αιτιολογημένη ώστε να καθιστά δυνατή κάποια μορφή δικαστικού ελέγχου, τότε θα δεχόμουν ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να διστάζει να επέμβει σε μια απόφαση που εκδίδεται κατ' αυτό τον τρόπο και δεν θα έπρεπε βεβαίως να υποκαθιστά τη δική του άποψη επί των τεχνικών ζητημάτων σ' εκείνη των εμπειρογνωμόνων. Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ήταν θεμιτό για το Δικαστήριο να περιοριστεί στο να ελέγξει αν η απόφαση έπασχε από νομική πλάνη και κυρίως από τυπική πλημμέλεια ή αν ήταν προδήλως λανθασμένη.

III — Η διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως

17. Το ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι συνεπώς αν οι συνθήκες υπό τις οποίες εκδόθηκε η απόφαση 83/348 της Επιτροπής είναι τέτοιες ώστε το Δικαστήριο δικαιολογείται να περιορίσει την έκταση του δικαστικού ελέγχου. Για τον σκοπό αυτό θα συνοψίσω τη διαδικασία που ορίζει ο κανονισμός 2784/79 και θα εξετάσω στη συνέχεια τις μεθόδους εργασίας της ομάδας εμπειρογνωμόνων η οποία συνεδριάζει στο πλαίσιο της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών και θα ερευνήσω πώς εκδόθηκε η απόφαση 83/348.

18. Το άρθρο 6 του κανονισμού 2784/79 ορίζει ότι, προκειμένου να εισαχθούν ατελώς επιστημονικά όργανα ή συσκευές, το ίδρυμα ή ο οργανισμός για το οποίο προορίζονται (« το εισάγον ίδρυμα ») πρέπει να καταθέσει αίτηση στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου αυτό βρίσκεται. Η αίτηση πρέπει να περιέχει ορισμένες πληροφορίες για το οικείο όργανο ή τη συσκευή, περιλαμβανομένης της περιγραφής των αντικειμενικών τεχνικών χαρακτηριστικών τα οποία μπορούν να δικαιολογήσουν τον επιστημονικό χαρακτήρα του. Στην αίτηση πρέπει επίσης να δηλώνεται η χρήση για την οποία προορίζεται το όργανο ή η συσκευή και να παρέχεται λεπτομερής περιγραφή του σχεδίου για την πραγματοποίηση του οποίου θα χρησιμοποιηθεί το όργανο ή η συσκευή. Το άρθρο 6, παράγραφος 2, στοιχείο ι, του κανονισμού ζητεί από το εισάγον ίδρυμα να δηλώσει:

« το όνομα ή την εταιρική επωνυμία και τη διεύθυνση της ή των κοινοτικών επιχειρήσεων, στις οποίες έγιναν διαβήματα για την προμήθεια οργάνου ή συσκευής επιστημονικής αξίας ισοδύναμης με εκείνης του οργάνου ή της συσκευής για το οποίο έχει ζητηθεί η ατέλεια, το αποτέλεσμα αυτών των διαβημάτων και λεπτομερώς τους λόγους, για τους οποίους όργανο ή συσκευή διαθέσιμα στην Κοινότητα, δεν είναι κατάλληλα για την πραγματοποίηση των υπό κρίση ειδικών επιστημονικών δραστηριοτήτων ».

Επιπλέον, « στην αίτηση επισυνάπτονται έγγραφα που παρέχουν όλες τις χρήσιμες πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά και τις τεχνικές ιδιότητες του οργάνου ή της συσκευής ».

19. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 2784/79 επιβάλλει στην αρχή στην οποία υποβάλλεται η αίτηση για αδασμολόγητη εισαγωγή να αποφασίσει η ίδια επί της αιτήσεως σ' όλες τις περιπτώσεις όπου τα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει της επιτρέπουν να εκτιμήσει αν το όργανο πρέπει να θεωρηθεί ως επιστημονικό και αν όργανα ισοδύναμης επιστημονικής αξίας κατασκευάζονται επί του παρόντος στην Κοινότητα. Όταν η αρχή αυτή δεν είναι σε θέση να λάβει απόφαση, πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού, να διαβιβάσει την αίτηση στην Επιτροπή, μαζί με τα σχετικά τεχνικά έντυπα. Η Επιτροπή πρέπει τότε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφοι 3 έως 7. Θα παραθέσω επί λέξει τις παραγράφους 3 έως 5 του άρθρου 7:

« 3. Η Επιτροπή, μέσα σε δύο εβδομάδες από την ημερομηνία λήψεως της αιτήσεως, κοινοποιεί αντίγραφο αυτής στα κράτη μέλη μαζί με τα σχετικά έγγραφα.

4. Αν, μετά τη λήξη προθεσμίας τριών μηνών από της ημερομηνίας αποστολής της κοινοποιήσεως αυτής, κανένα κράτος μέλος δεν απευθύνει αντιρρήσεις προς την Επιτροπή, όσον αφορά την ατελή εισαγωγή του συγκεκριμένου οργάνου ή συσκευής, το όργανο αυτό ή η συσκευή θεωρείται ότι πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ατελή αυτή εισαγωγή. Η κατάσταση αυτή γνωστοποιείται από την Επιτροπή στα κράτη μέλη μέσα σε δύο εβδομάδες από τη λήξη της καθορισμένης προθεσμίας.

5. Αν, εντός της προβλεπομένης στην παράγραφο 4 προθεσμίας των τριών μηνών, κράτος μέλος απευθύνει προς την Επιτροπή αντιρρήσεις, όσον αφορά την ατελή εισαγωγή του υπό κρίση οργάνου ή της συσκευής, η Επιτροπή συγκαλεί, μέσα στο συντομότερο χρονικό διάστημα, ομάδα εμπειρογνωμόνων από εκπροσώπους όλων των κρατών μελών, η οποία συνέρχεται στο πλαίσιο της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών για να εξετάσει την προκειμένη περίπτωση.

Οι αναφερόμενες στην προηγούμενη παράγραφο αντιρρήσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες. Από αυτή την αιτιολόγηση πρέπει να προκύπτουν οι λόγοι για τους οποίους το συγκεκριμένο όργανο ή συσκευή δεν δύναται να θεωρηθεί ως επιστημονικό ή να αναγράφεται ο ακριβής τύπος του ή των οργάνων ή συσκευών που κατασκευάζονται στην Κοινότητα και θεωρούνται ότι έχουν επιστημονική αξία ισοδύναμη με εκείνη για την οποία ζητείται η απαλλαγή, όπως και το όνομα ή η εταιρική επωνυμία και η διεύθυνση της ή των κοινοτικών επιχειρήσεων που είναι σε θέση να τα προμηθεύσουν. Στην τελευταία περίπτωση, πρέπει να διαβιβάζονται προς την Επιτροπή, μέσα στο συντομότερο χρονικό διάστημα, τεχνικά έγγραφα σχετικά με τα όργανα και τις συσκευές που κατασκευάζονται στην Κοινότητα.

Η Επιτροπή διαβιβάζει, από της λήψεως, το σύνολο των πληροφοριών τούτων στα κράτη μέλη. »

20. Το άρθρο 7, παράγραφος 6, το οποίο παρέθεσα ήδη εν μέρει, επιβάλλει στην Επιτροπή να εκδώσει απόφαση σύμφωνη με τα συμπεράσματα της ομάδας εμπειρογνωμόνων, που ορίζει είτε ότι το όργανο πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση της ατελείας είτε όχι. Το άρθρο 7, παράγραφος 7, ορίζει ότι αν η Επιτροπή, μετά την πάροδο έξι

μηνών αφότου παρέλαβε την αίτηση, δεν έχει εκδώσει την προβλεπόμενη στην παράγραφο 6 απόφαση, το επίμαχο όργανο θεωρείται ότι πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για ατελή εισαγωγή.

21. Όσον αφορά τις μεθόδους εργασίας της ομάδας εμπειρογνωμόνων που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 5, του κανονισμού 2784/79, τα μόνα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει το Δικαστήριο είναι αυτά που του διαβιβάζει η Επιτροπή. Η ομάδα ενεργεί σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών της 17ης Σεπτεμβρίου 1975. Καθόσον γνωρίζω, ο εσωτερικός κανονισμός της εν λόγω επιτροπής δεν έχει δημοσιευθεί. Δεν απαιτούνται τυπικά προσόντα για να γίνει κανείς μέλος της. Το άρθρο 7 του κανονισμού 1798/75 ορίζει απλώς ότι η επιτροπή «αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και προεδρεύεται από αντιπρόσωπο της Επιτροπής». Το άρθρο 6 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος μπορεί να εκπροσωπείται κατ' ανώτατο όριο από πέντε υπαλλήλους. Η Επιτροπή δηλώνει ότι τα πρόσωπα που ορίζονται είναι συνήθως υπάλληλοι των Υπουργείων Επιστημών, Βιομηχανίας, Εμπορίου ή Οικονομικών, αντιστοίχως. Πράγματι φαίνεται ότι οι μετασχόντες στην 122α συνεδρίαση της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών στις 30 και 31 Μαΐου 1983, κατά την οποία εξετάστηκε η αίτηση του Πανεπιστημίου και της οποίας τα πρακτικά προσκομίστηκαν από την Επιτροπή στο Δικαστήριο, ήταν όλοι υπάλληλοι των Υπουργείων Οικονομικών, Εμπορίου ή Βιομηχανίας και σχετικών υπουργείων. Η Επιτροπή δέχεται ότι οι υπάλληλοι δεν είχαν ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις.

22. Η απόφαση 83/348 εκδόθηκε στις 5 Ιουλίου 1983 σύμφωνα με το συμπέρασμα της ομάδας εμπειρογνωμόνων στην προαναφερθείσα 122α συνεδρίαση. Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου ορίζει πράγματι ότι η ομάδα συνήλθε στις 30 Μαΐου 1983 για να εξετάσει την προκειμένη περίπτωση. Σύμφωνα με την τρίτη εισαγωγική σκέψη, από την εξέταση αυτή προέκυψε ότι η συσκευή Jeol JSM-35 C έπρεπε να θεωρηθεί ως επιστημονική συσκευή. Η τέταρτη αιτιολογική σκέψη ορίζει ότι:

«(...) βάσει των πληροφοριών που έχουν συγκεντρωθεί από τα κράτη μέλη, συσκευές ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με την εν λόγω συσκευή, κατάλληλες να χρησιμοποιηθούν για τις ίδιες χρήσεις, κατασκευάζονται επί του παρόντος στην Κοινότητα· ότι τέτοια είναι, ειδικότερα, η συσκευή PSEM 500 X που κατασκευάζεται από την εταιρία Philips Nederland BV».

23. Τα πρακτικά της 122ας συνεδριάσεως της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών δεν περιέχουν πολλές πληροφορίες σχετικά με την εξέταση στην οποία υποβλήθηκε η αίτηση του Πανεπιστημίου. Δηλώνουν απλώς ότι η συσκευή Philips PSEM 500 X θεωρήθηκε ως ισοδύναμης επιστημονικής αξίας (βλ. σκέψη 2.12, σ. 5, που αφορά τη διαδικασία 004/83). Κατά την Επιτροπή, αιτήσεις για χορήγηση δασμολογικής ατέλειας εξετάζονται συνήθως από την Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών σε δύο ή περισσότερες συνεδριάσεις ώστε να υπάρχει περισσότερος χρόνος για περαιτέρω έρευνες. Η Επιτροπή τονίζει ότι στην υπό κρίση περίπτωση ωστόσο, η αίτηση εξετάστηκε μόνο σε μια συνεδρίαση, διότι επρόκειτο απλώς για επικύρωση προηγουμένης αποφάσεως. Η Επιτροπή αναφερόταν αναμφίβολα στην απόφαση 82/86 της 23ης Δεκεμβρίου 1981 (παρατεθείσα ήδη στην παράγραφο 4 ανωτέρω), η οποία είχε θεωρήσει, προκειμένου περί διαφορετικής αιτήσεως, ότι η συσκευή Jeol JSM-35 C δεν μπο-

ρούσε να εισαχθεί ατελώς, διότι η συσκευή PSEM 500 X ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας.

24. Πώς η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών κατέληξε στο συμπέρασμα, κατά την 122α συνεδρίασή της, ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως δασμολογικής ατέλειας; Θεώρησε απλώς ότι δεσμευόταν από την προηγούμενη απόφαση ή επανεξέτασε πράγματι το ζήτημα υπό το φως των επιχειρημάτων που πρόβαλε το Πανεπιστήμιο; Εάν επανεξέτασε το ζήτημα, σε ποια στοιχεία αποδείξεως στήριξε το συμπέρασμά του; Τα πρακτικά της 122ας συνεδριάσεως είναι ενδεικτικά του γενικού τρόπου ενεργείας της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών. Στη συνεδρίαση αυτή εξετάστηκαν 18 αιτήσεις και σε τέσσερις περιπτώσεις η επιτροπή θεώρησε ότι συσκευή ισοδυνάμου επιστημονικής αξίας κατασκευαζόταν στην Κοινότητα. Μία από τις τέσσερις περιπτώσεις αφορούσε την εισαγωγή που έκανε το Πανεπιστήμιο. Στις άλλες τρεις τα πρακτικά αναφέρουν ότι μια ή περισσότερες εθνικές αντιπροσωπείες « επιβεβαίωσαν » ότι συσκευή που κατασκευάζεται στην Κοινότητα ήταν ισοδύναμης αξίας. Βάσει αυτής της « επιβεβαιώσεως » η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών συνεπέραινε, σε κάθε περίπτωση, ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως δασμολογικής ατέλειας. Παρόλο που τα πρακτικά μιας συνεδριάσεως δεν αντικατοπτρίζουν οπωσδήποτε την έκταση της συζητήσεως που έλαβε χώρα στο πλαίσιο της επιτροπής, τα πρακτικά της 122ας συνεδριάσεως της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών δημιουργούν βεβαίως την εντύπωση ότι, αν μια μόνη εθνική αντιπροσωπεία δηλώσει κατηγορηματικά ότι συγκεκριμένη συσκευή κοινοτικής προελεύσεως είναι ισοδύναμης αξίας με συσκευή για την οποία ζητείται δασμολογική ατέλεια, η πρακτική της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών είναι να δέχεται αυτή τη δήλωση χωρίς περαιτέρω συζήτηση. Δεν υπάρχει τίποτα στα πρακτικά που να δείχνει ότι η Επιτροπή συζητεί συλλογικά το ζήτημα της ισοδυναμίας ή ρωτά η ίδια αν το όργανο κοινοτικής προελεύσεως μπορεί να εκπληρώσει τις λειτουργίες για τις οποίες το προορίζει το εισάγον ίδρυμα.

25. Εάν η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών συζήτησε όντως τέτοια ζητήματα στην παρούσα περίπτωση, ανακύπτει το ερώτημα σε ποια αποδεικτικά στοιχεία στήριξε τα συμπεράσματά της. Είχε αναμφίβολα στη διάθεσή της τα πληροφοριακά στοιχεία που το Πανεπιστήμιο επισύναψε στην αίτηση χορηγήσεως δασμολογικής απαλλαγής. Διέθετε επίσης πληροφοριακά στοιχεία που παρέσχαν οι Κάτω Χώρες, το κράτος μέλος που ήταν αντίθετο στη χορήγηση δασμολογικής ατέλειας. Τα στοιχεία αυτά περιελάμβαναν έγγραφο με τον τίτλο « Αίτηση για ατελή εισαγωγή του ηλεκτρονικού μικροσκοπίου JSM-35 C στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, φάκελος 283-3618 ». Το έγγραφο αυτό φαίνεται ότι είχε συνταχθεί από τη Philips Nederland BV, την κατασκευάστρια της συσκευής που θεωρήθηκε ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με την JSM-35 C. Ο συντάκτης του εγγράφου είχε σαφώς πρόσβαση στην αίτηση του Πανεπιστημίου και στα συνοδευτικά έγγραφα. Δεν είναι περίεργο ότι επιχειρεί να αντικρούσει κάθε επιχείρημα κατά το οποίο η ιαπωνική συσκευή ήταν ανώτερη και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι δύο συσκευές ήταν ισοδύναμης αξίας. Το έγγραφο αυτό φαίνεται ότι είναι το κύριο αποδεικτικό στοιχείο βάσει του οποίου η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών μπόρεσε να αποφασίσει ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως δασμολογικής ατέλειας. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν γνωρίζει αν το έγγραφο αυτό κοινοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο και εν πάση περιπτώσει δεν αμφισβητείται ότι το Πανεπιστήμιο δεν είχε την ευκαιρία να αντικρούσει τις απόψεις που εκφράζονται στο έγγραφο.

IV — Η διαπίστωση περί « ισοδύναμης επιστημονικής αξίας »

26. Υπό το φως της ανωτέρω περιλήψεως της διαδικασίας που προβλέπεται στον κανονισμό 2784/79 των μεθόδων εργασίας της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών και της γενέσεως της αποφάσεως 83/348, θα εξετάσω τώρα αν η απόφαση αυτή έπασχε από νομική ή πραγματική πλάνη η οποία να την καθιστά ανίσχυρη. Το πρώτο ερώτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι αν ερευνήθηκαν επαρκώς όλα τα σχετικά περιστατικά από την Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών και από την Επιτροπή. Το ουσιαστικό ζήτημα που έπρεπε να λάβει υπόψη η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών ήταν αν οι επίμαχες συσκευές ήταν ισοδύναμες σε σχέση με τους ειδικούς σκοπούς για τους οποίους το Πανεπιστήμιο χρειαζόταν τη συσκευή.

27. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 1798/75 ορίζει κατ' ουσίαν ότι « το ισοδύναμο της επιστημονικής αξίας » εκτιμάται διά συγκρίσεως μεταξύ των χαρακτηριστικών και των ιδιαιτέρων γνωρισμάτων του εισαγομένου οργάνου και εκείνων του οργάνου που κατασκευάζεται στην Κοινότητα για να προσδιοριστεί εάν το τελευταίο τούτο δύναται να χρησιμοποιηθεί για τους ίδιους επιστημονικούς σκοπούς με εκείνους για τους οποίους προορίζεται το εισαγόμενο όργανο και εάν δύναται να αποδώσει συγκρίσιμες με τις αναμενόμενες από το τελευταίο αυτό υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις τροποποιήσεις που εισήγαγε ο κανονισμός 1027/79, η αντίστοιχη διάταξη είναι το τρίτο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 3, στην οποία η έκφραση « χαρακτηριστικά και (...) ιδιαίτερα γνωρίσματα » αντικαθίσταται από τη φράση « κυρίως τεχνικά χαρακτηριστικά ». Στην απόφαση της 27ης Μαρτίου 1985, 4/84, Johann-Wolfgang-Goethe-Universität (Συλλογή 1985, σ. 991), το Δικαστήριο είπε τα εξής:

« (...) η ισοδυναμία των υπό κρίση συσκευών δεν πρέπει να κριθεί μόνο βάσει των τεχνικών προδιαγραφών των συσκευών αυτών, τις οποίες ο ενδιαφερόμενος να τις χρησιμοποιήσει χαρακτήρισε, στην αίτησή του, ως αναγκαίες για την έρευνά του, αλλά, κατά κύριο λόγο, βάσει αντικειμενικής εκτιμήσεως της καταλληλότητας των συσκευών για την πραγματοποίηση πειραμάτων, για τα οποία προορίζει την εισαγόμενη συσκευή ο ενδιαφερόμενος να τη χρησιμοποιήσει.

Εντούτοις (...) από την ίδια τη διατύπωση της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 3, παράγραφος 3, του προαναφερθέντος κανονισμού 1798/75, προκύπτει ότι αφετηρία αυτής της αντικειμενικής εκτιμήσεως αποτελεί το ειδικό ερευνητικό σχέδιο που επιδιώκει ο ενδιαφερόμενος να χρησιμοποιήσει την εισαχθείσα συσκευή. Επομένως δεν επιτρέπεται η ομάδα των εμπειρογνωμόνων να στηρίζει την εκτίμησή της επί της γενικής φύσεως του σχεδίου. Αν κάτι τέτοιο συνέβη στη συγκεκριμένη περίπτωση, η επίδικη απόφαση εκδόθηκε κατά νομική πλάνη ».

28. Στις προτάσεις του στην ίδια υπόθεση, ο γενικός εισαγγελέας Mancini εξέτασε το επιχείρημα κατά το οποίο η συσκευή θα έπρεπε να συγκρίνεται βάσει γενικών κριτηρίων παρά βάσει επιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων του εισάγοντος ιδρύματος. Υποστήριξε τα ακόλουθα:

« (...) δεν είμαι σύμφωνος με αυτή την άποψη. Κατά τη γνώμη μου, στην άποψη αυτή αντίκεινται τόσο το γράμμα της ρυθμίσεως που επιβάλλει την εξέταση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών μιας συσκευής σε αναφορά με το *συγκεκριμένο* έργο που πρόκειται να επιτελέσει όσο και ο σκοπός για τον οποίο θεσπίστηκε αυτή η ρύθμιση. Πράγματι, στόχος του κανονισμού 1798/75 είναι να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των ιδεών, η άσκηση μορφωτικών δραστηριοτήτων και η επιστημονική έρευνα στην Κοινότητα, με την κατά " το

μέτρο του δυνατού" ατελή εισαγωγή οργάνων. Επομένως, μπορεί με βεβαιότητα να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ότι οι συντάκτες του θεώρησαν θεμιτή ή υποχρεωτική τη συνοπτική εξέταση των προγραμμάτων έρευνας για να απλουστεύσουν το έργο των τελωνειακών. Αντιθέτως, όλα δείχνουν ότι είχαν κατά νου μια άκρως επισταμένη εξέταση (...)».

29. Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας Mancini στις ίδιες προτάσεις, θα ήταν παράλογο να ζητείται από το εισάγον ίδρυμα να προσκομίσει τόσο πολλές πληροφορίες για το όργανο που επιθυμεί να εισαγάγει, για τα όργανα που είναι διαθέσιμα στην Κοινότητα και για τη φύση των επιστημονικών του εργασιών, αν το ζήτημα της ισοδυναμίας έπρεπε να λυθεί χωρίς επισταμένη εξέταση που επικεντρώνεται στην ειδική έρευνα του εισάγοντος ιδρύματος. Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, στοιχείο ι, του κανονισμού 2784/79 ζητεί από το ίδρυμα να περιγράψει «*λεπτομερώς* τους λόγους για τους οποίους όργανο ή συσκευή διαθέσιμα στην Κοινότητα δεν είναι κατάλληλα για την πραγματοποίηση των υπό κρίση *ειδικών* επιστημονικών δραστηριοτήτων». [Σημειώνω εν παρενθέσει ότι ο όρος «λεπτομερώς» δεν συναντάται στην αντίστοιχη διάταξη του κανονισμού 3195/75, συγκεκριμένα στο άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο η].

30. Στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχει τίποτε ούτε στην αιτιολογία της αποφάσεως 83/348 ούτε στα πρακτικά της συνεδριάσεως στην οποία η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών εξέτασε την υπόθεση που να φανερώνει ότι η επιτροπή εξέτασε αν η ολλανδική συσκευή ήταν ισοδύναμης αξίας με την ιαπωνική συσκευή σε σχέση με τους ειδικούς σκοπούς για τους οποίους το Πανεπιστήμιο ζήτησε συσκευή. Αντιθέτως, όλα φανερώνουν ότι η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών θεώρησε ότι δεσμεύθηκε από προηγούμενη απόφαση σχετική με διαφορετική εισαγωγή. Η Επιτροπή ρητώς δηλώνει στις απαντήσεις στις γραπτές ερωτήσεις του Δικαστηρίου (βλ. υποσημείωση 2 στη σελίδα 2 των απαντήσεων) ότι, ενώ οι αιτήσεις καταρχήν εξετάζονται πάντοτε σε δύο ή περισσότερες συνεδριάσεις της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών, η αίτηση του Πανεπιστημίου εξετάστηκε σε μια μόνο συνεδρίαση, *διότι ήταν απλώς ζήτημα επικυρώσεως προηγουμένης αποφάσεως*, συγκεκριμένα της αποφάσεως 82/86. Αυτό προφανώς δημιουργεί την εντύπωση ότι λίγη προσοχή δόθηκε στους ειδικούς επιστημονικούς σκοπούς για τους οποίους το Πανεπιστήμιο ζήτησε τη συσκευή, δεδομένου ότι οι εργασίες του μπορούσαν βεβαίως να είναι πολύ διαφορετικές από εκείνες του εισαγαγόντος ιδρύματος στην προηγούμενη υπόθεση.

31. Πράγματι, από σύγκριση των προοιμίων των αντιστοίχων αποφάσεων φαίνεται, σε ένα μη ειδικό τουλάχιστον, ότι οι ανάγκες των εισαγαγόντων ιδρυμάτων στις δύο περιπτώσεις ήταν πράγματι διαφορετικές. Στην περίπτωση της αποφάσεως 82/86 το όργανο προοριζόταν να χρησιμοποιηθεί για «την ποιοτική και ποσοτική ανάλυση της κρυσταλλικής φάσεως, που επιτυγχάνεται με θερμική επεξεργασία των υάλων και υαλοκεράμων που χρησιμεύουν στη στερεοποίηση πυρηνικών αποβλήτων υψηλής ραδιενέργειας». Στην περίπτωση της αποφάσεως 83/348 το Πανεπιστήμιο είχε ανάγκη το όργανο για «τη μελέτη των ηλεκτροχημικών επεξεργασιών, των συνθετικών υλών, των φωτογραφικών γαλακτωμάτων και των βιολογικών συστημάτων και ιδίως για την ποιοτική και την ποσοτική ανάλυση των ανοργάνων, των οργανικών και των βιολογικών συστημάτων, που εμφανίζονται σε μεγάλα βάθη πεδίου και μερικές φορές σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (-150 °C)».

32. Ενόψει του ότι δεν ελήφθησαν προφανώς υπόψη οι ειδικές χρήσεις για τις οποίες το Πανεπιστήμιο προόριζε τη συσκευή, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί, όπως έκανε στην υπόθεση Johann Wolfgang-Goethe-Universität, ότι η προσβαλλομένη απόφαση πάσχει από νομική πλάνη και πρέπει να κηρυχθεί ανίσχυρη.

33. Είναι επίσης ανάγκη να εξετάσω αν η διαδικασία που περιγράφηκε ανωτέρω πάσχει από άλλα ελαττώματα τα οποία καθιστούν την απόφαση ανίσχυρη. Μολονότι το Bundesfinanzhof δεν προέβαλε ειδικά τα ζητήματα που προτίθεμαι να εξετάσω, φρονώ ότι η απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε και που αφορά την ακριβή έκταση του δικαστικού ελέγχου μιας αποφάσεως που συνεπάγεται τεχνική πραγματογνωμοσύνη πρέπει να εξαρτάται από τη φύση του οργάνου που λαμβάνει την απόφαση και από τις εγγυήσεις που παρέχει η διαδικασία που καταλήγει στην έκδοση της αποφάσεως.

V — Η φύση του αποφασίζοντος οργάνου

34. Όσον αφορά τη φύση του αποφασίζοντος οργάνου, τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών θα πρέπει να είναι αμερόληπτα και θα πρέπει είτε να έχουν τα ίδια τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις είτε να συμβουλεύονται πρόσωπα αμερόληπτα που έχουν αυτές τις γνώσεις. Ωστόσο, είναι αμφίβολο αν τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών μπορούν να θεωρηθούν πράγματι αμερόληπτα. Υπάρχει προφανής κίνδυνος οι υπάλληλοι των Υπουργείων Οικονομικών ή Εμπορίου και Βιομηχανίας να είναι υπερβολικά ευαίσθητοι στα συμφέροντα των κατασκευαστών που βρίσκονται στις αντίστοιχες χώρες τους και η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών να επικυρώνει απλώς τις προστατευτικές τάσεις του εθνικού αντιπροσώπου στη χώρα του οποίου κατασκευάζεται όργανο υποτιθεμένης ισοδύναμης επιστημονικής αξίας. Τα πρακτικά της 122ας συνεδριάσεως της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών δεν προσφέρονται και τόσο για να διαλύσουν αυτούς τους φόβους.

35. Το γεγονός ότι τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών δεν φαίνονται να είναι τα ίδια επιστήμονες δεν είναι οπωσδήποτε αποφασιστικό. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, ο ειδικός σε έναν επιστημονικό κλάδο μπορεί να μη διαθέτει τα προσόντα να μιλήσει για ζητήματα που ανάγονται σε διαφορετικό κλάδο και θα ήταν αδύνατο να βεβαιωθεί ότι όλες οι ειδικότητες εκπροσωπούνταν· αυτό που ενδιαφέρει είναι ότι τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών θα έπρεπε να έχουν πρόσβαση στη συνδρομή ανεξαρτήτων ειδικών των εθνικών διοικήσεων ή ίσως από πανεπιστήμια και αναλόγους φορείς.

36. Όμως, τα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει το Δικαστήριο στην παρούσα υπόθεση αφήνουν να νοηθεί ότι τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών δεν επηρεάζονται τόσο απ' αυτού του είδους τις ανεξάρτητες γνώμες όσο από τις απόψεις των κατασκευαστών που είναι εγκατεστημένοι στην Κοινότητα. Όπως ήδη παρατήρησα (βλ. παράγραφο 25), το βασικό αποδεικτικό στοιχείο βάσει του οποίου η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ολλανδική και η ιαπωνική συσκευή ήταν ισοδύναμης επιστημονικής αξίας ήταν η έκθεση που συνέταξε ο κατασκευαστής της ολλανδικής συσκευής, ο οποίος προφανώς δεν μπορεί να θεωρηθεί αμερόληπτη πηγή πληροφοριών. Βεβαίως, αυτό είναι το βασικό έγγραφο στο οποίο στηρίχθηκε η επιτροπή για να υποστηρίξει την περί ισοδυναμίας διαπίστωσή της.

37. Το γεγονός ότι τα μέλη της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών θα έπρεπε, μέσω των εθνικών τους διοικήσεων, να συμβουλευθούν κατασκευαστές εγκατεστημένους στις χώρες τους αντιστοίχως δεν είναι καθαυτό επίψογο· το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 2784/79 ρητώς αναφέρει « συνεννόηση με τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς κύκλους », τέτοια δε συνεννόηση θα μπορούσε σαφώς να είναι χρήσιμη ή ακόμη και ουσιαστική για να εκδοθεί απόφαση με πλήρη αξιολόγηση των διαθεσίμων στοιχείων. Αυτό που θα μπορούσε να δώσει λαβή για τη διατύπωση επικρίσεων είναι το ότι δίνεται υπερβολική σημασία στις απόψεις των κατασκευαστών της Κοινότητας που έχουν πρόδηλο συμφέρον για την έκβαση της διαδικασίας, καθώς και η έλλειψη αντικειμενικής, ανεξάρτητης εκτιμήσεως των αντιστοίχων ιδιοτήτων των δύο οργάνων για τους επίμαχους σκοπούς από πρόσωπα που κατέχουν τις απαραίτητες επιστημονικές γνώσεις.

38. Στην παρούσα υπόθεση δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να υπάρξει αμφιβολία ότι δόθηκε υπερβολικό βάρος στις απόψεις της Philips, του κοινοτικού κατασκευαστή. Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, οι γραπτές παρατηρήσεις της εταιρίας αυτής φαίνεται ότι έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο. Έτσι, όταν οι Κάτω Χώρες αντιτάχθηκαν στη χορήγηση δασμολογικής ατέλειας για την ιαπωνική συσκευή (βλ. το έγγραφο της 31ης Μαρτίου 1983 από το ολλανδικό Υπουργείο Οικονομικών που επισυνάφθηκε στις παρατηρήσεις της Επιτροπής), στήριξαν την αντίρρησή τους αποκλειστικά στην ανωτέρω έκθεση που κατάρτισε η Philips. Όπως ήδη παρατήρησα, η έκθεση αυτή φαίνεται ότι ήταν το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο στο οποίο η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών θα μπορούσε να έχει στηρίξει τις διαπιστώσεις της για το ζήτημα της ισοδυναμίας. Εν πάση περιπτώσει, κι αν υπήρχε οποιαδήποτε άλλη επιστημονική απόδειξη, η Επιτροπή δεν επέστησε την προσοχή του Δικαστηρίου επ' αυτής (εκτός, είναι αλήθεια, από κάποια αόριστη αναφορά σε τηλεφωνικές διαβουλεύσεις με εμπειρογνώμονες του Κοινού Κέντρου Ερευνών στην Ispra). Επίσης κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου η Επιτροπή στηρίχθηκε σχεδόν αποκλειστικά στα έγγραφα που προσκόμισε η Philips, χωρίς να φαίνεται να έχει συνείδηση ότι απόψεις που προέρχονται από τέτοια πηγή πρέπει να εξετάζονται με την προσοχή που συνήθως επιφυλάσσεται για την απόδειξη που προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος διάδικος.

39. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν είμαι πεπεισμένος ότι η απόφαση 83/348 μπορεί να θεωρηθεί ότι στηρίχθηκε στα αντικειμενικά συμπεράσματα ανεξάρτητης ομάδας προσώπων που έχουν τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις. Για τον λόγο αυτό επίσης καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω απόφαση πάσχει από τέτοια ελαττώματα, οπότε πρέπει να κηρυχθεί ανίσχυρη. Επιπλέον, κι αν ακόμη γίνει δεκτή η άποψη ότι το ελάττωμα αυτό δεν είναι ικανό να επηρεάσει την ισχύ της αποφάσεως, πρέπει εν πάση περιπτώσει να εξαφανίσει κάθε δικαιολογία περιορισμού της εκτάσεως του ελέγχου που ασκεί το Δικαστήριο επί της ουσίας της αποφάσεως.

VI — Το δικαίωμα ακροάσεως

40. Έρχομαι στο θέμα των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχει η διαδικασία και καταρχάς στο ζήτημα αν παραβιάστηκε το δικαίωμα ακροάσεως του Πανεπιστημίου, ειδικότερα από το γεγονός ότι δεν του δόθηκε η ευκαιρία να σχολιάσει το ανωτέρω έγγραφο στο οποίο η Philips απέρριπτε κάθε πιθανολόγηση ότι η ιαπωνική συσκευή ήταν ανώτερη από τη δική της.

41. Στο σημείο αυτό η νομολογία του Δικαστηρίου είναι, όπως έχει σήμερα, απολύτως σαφής. Σε πολλές περιπτώσεις, σε υποθέσεις που αφορούσαν ατελείς εισαγωγές, το Δικαστήριο παρατήρησε, όταν έγινε επίκληση της αρχής audi alteram partem, ότι οι σχετικοί κανονισμοί δεν προβλέπουν δικαίωμα ακροάσεως του εισάγοντος ιδρύματος ούτε δικαίωμα αντικρούσεως των επιχειρημάτων ότι η επίδικη συσκευή δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για ατελή εισαγωγή (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, 185/83, Rijksuniversiteit του Groningen κατά Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen, Συλλογή 1984, σ. 3623, σκέψη 20· απόφαση της 26ης Ιουνίου 1986, 203/85, Nicolet Instrument κατά Hauptzollamt Frankfurt am Main-Flughafen, Συλλογή 1986, σ. 2049, σκέψη 15· απόφαση της 8ης Μαρτίου 1988, 43/87, Nicolet Instrument κατά Hauptzollamt Frankfurt am Main-Flughafen, Συλλογή 1988, σ. 1557, σκέψεις 13 και 14).

42. Ύστερα από κάποιους δισταγμούς, είμαι πεπεισμένος ότι πρέπει να τύχει εφαρμογής η ανωτέρω νομολογία. Δοθέντος του αριθμού των αποφάσεων που πρέπει να εκδοθούν, πρέπει να είναι κανείς προσεκτικός ώστε να μην επιβαρύνει υπερβολικά τη διοίκηση επιμένοντας σε χρονοβόρα κατ' αντιμωλία διαδικασία, κατά την οποία θα επιτρεπόταν στο εισάγον ίδρυμα να αποκρούσει επιχειρήματα που προβάλλει ο κοινοτικός κατασκευαστής κατά της χορηγήσεως δασμολογικής ατελείας. Το γεγονός ότι οι κανονισμοί δεν προβλέπουν τέτοια διαδικασία δεν είναι βεβαίως αποφασιστικό, εφόσον θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι μια γενική αρχή του δικαίου επιβάλλει να εξασφαλίζεται στο εισάγον ίδρυμα δικαίωμα ακροάσεως, παρ' όλον ότι η νομοθεσία δεν κάνει συναφώς ρητή πρόβλεψη. Ο γενικός εισαγγελέας Verloren van Themaat φαίνεται ότι υιοθέτησε παρόμοια άποψη στην υπόθεση University of Groningen (η οποία παρετέθη ανωτέρω στην παράγραφο 41). Φρονώ επίσης ότι θα ήταν προτιμότερο, για το συμφέρον της χρηστής διοικήσεως, ο αιτών δασμολογική ατέλεια να λαμβάνει τα πληροφοριακά στοιχεία που παρασχέθηκαν στην Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών, όπου αυτό είναι δυνατόν, προτού η επιτροπή αυτή λάβει απόφαση.

43. Εντούτοις, φρονώ ότι το δικαίωμα ακροάσεως δεν επιβάλλεται από τον νόμο σε περίπτωση σαν την υπό κρίση. Κατά την άποψή μου, ενώ μια τέτοια εγγύηση είναι υποχρεωτική στη διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου και στη διοικητική διαδικασία που οδηγεί στην επιβολή προστίμου ή άλλης κυρώσεως, δεν είναι ουσιώδες να δοθεί δικαίωμα ακροάσεως ή δικαίωμα αντικρούσεως των αντιθέτων επιχειρημάτων σε διοικητικές διαδικασίες όπως η υπό κρίση, στην οποία το εισάγον ίδρυμα δεν μπορεί να υποστεί βαρύτερη συνέπεια από την απώλεια πλεονεκτήματος όπως το δικαίωμα ατελούς εισαγωγής εξαρτήματος εξοπλισμού. Υπάρχει προφανής διαφορά μεταξύ της παρούσας διαδικασίας και της διαδικασίας που προβλέπεται στο πλαίσιο των περί ανταγωνισμού διατάξεων της Συνθήκης, ή ακόμη της διαδικασίας αντιντάμπινγκ, δεδομένου ότι στην παρούσα διαδικασία διακυβεύεται μόνο η δυνατότητα απαλλαγής από υποχρέωση που επιβάλλεται γενικώς. Στην παρούσα διαδικασία το δικαίωμα ακροάσεως του Πανεπιστημίου προστατεύθηκε, κατά την άποψή μου, επαρκώς από το γεγονός ότι τα πληροφοριακά στοιχεία που επισυνάφθηκαν στην αίτησή του για χορήγηση δασμολογικής ατέλειας, στα οποία μπορούσε να προβάλει την άποψή του, διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή και στην Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 2784/79.

VII — Η αιτιολογία της αποφάσεως

44. Το επόμενο ζήτημα έγκειται στο αν η απόφαση 83/348 ήταν επαρκώς αιτιολογημένη.

Βεβαίως η αιτιολογία που περιέχεται στο προοίμιο της αποφάσεως είναι τουλάχιστον λακωνική. Όσόν αφορά το ζήτημα της ισοδυναμίας, η τέταρτη αιτιολογική σκέψη αναφέρει απλώς ότι, « βάσει των πληροφοριών που έχουν συγκεντρωθεί από τα κράτη μέλη, συσκευές ισοδύναμης επιστημονικής αξίας με την εν λόγω συσκευή, κατάλληλες να χρησιμοποιηθούν για τις ίδιες χρήσεις, κατασκευάζονται επί του παρόντος στην Κοινότητα », ειδικότερα δε η Philips PSEM 500 X. Η απόφαση δεν αναφέρει γιατί η συσκευή Philips ήταν ισοδύναμη σε επιστημονική αξία με τη συσκευή Jeol ούτε διευκρινίζει σε τί συνίσταντο « οι πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί από τα κράτη μέλη » στις οποίες στηρίχθηκε το συμπέρασμα της ισοδυναμίας. Επιπλέον, τα πρακτικά της 122ας συνεδριάσεως της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών σιωπούν εν προκειμένω.

45. Ως έχει σήμερα, η νομολογία του Δικαστηρίου είναι, ακόμη μια φορά, απολύτως σαφής. Σε πολλές περιπτώσεις, το Δικαστήριο θεώρησε ότι αιτιολογία όπως αυτή της αποφάσεως 83/348, παρά τον λακωνικό χαρακτήρα της, ανταποκρίνεται στις ελάχιστες απαιτήσεις του άρθρου 190 της Συνθήκης: βλ. Rijksuniversiteit του Groningen (παρατέθηκε ανωτέρω στην παράγραφο 41), σκέψη 39· υπόθεση 203/85, Nicolet Instrument (παρατέθηκε ανωτέρω στην παράγραφο 41), σκέψη 11· και Universität Stuttgart (παρατέθηκε ανωτέρω στην παράγραφο 10), σκέψη 14.

46. Παρά την ανωτέρω νομολογία, θέτω το ερώτημα αν η ελάχιστη αιτιολογία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή σε τέτοιες περιπτώσεις, η οποία φαίνεται ότι αποτελεί επανάληψη στερεότυπης διατυπώσεως στην οποία αλλάζει μόνο το όνομα της συσκευής που κατασκευάζεται στην Κοινότητα, ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 190 της Συνθήκης. Θα έπρεπε τουλάχιστον να υπάρχει έκθεση των επιστημονικών λόγων που να παρουσιάζει συνοχή και να δικαιολογεί το συμπέρασμα της ισοδυναμίας. Από την άποψη αυτή, είναι ενδιαφέρουσα η σύγκριση μεταξύ της τέταρτης αιτιολογικής σκέψεως του προοιμίου της αποφάσεως 83/348, η οποία ασχολείται τόσο συνοπτικά με το ζήτημα της ισοδυναμίας, και της τρίτης αιτιολογικής σκέψεως η οποία περιέχει πληρέστερη, καίτοι σύντομη, έκθεση των λόγων για τους οποίους η συσκευή JSM-35 C πρέπει να θεωρηθεί ως επιστημονική συσκευή.

47. Η ανεπάρκεια της αιτιολογίας θα μπορούσε να έχει καλυφθεί αν « οι πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί από τα κράτη μέλη » (π.χ. η έκθεση που υπέβαλε η Philips) είχαν κοινοποιηθεί στο Πανεπιστήμιο, το οποίο θα είχε λάβει γνώση των επιστημονικών λόγων για τους οποίους απορρίφθηκε η αίτησή του για χορήγηση δασμολογικής ατέλειας. Η κοινοποίηση της εκθέσεως της Philips στο Πανεπιστήμιο θα είχε έτσι εκπληρώσει μια από τις ουσιώδεις λειτουργίες της αιτιολογίας, στο μέτρο που θα είχε επιτρέψει στο Πανεπιστήμιο να εξακριβώσει αν η απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη ή αν φέρει το στίγμα ελαττώματος που επιτρέπει την αμφισβήτηση της νομιμότητάς της (βλ. απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1981, υπόθεση 195/80, Michel κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1981, σ. 2861, σκέψη 22).

VIII — Συνέπειες για την έκταση του δικαστικού ελέγχου

48. Εφόσον υιοθέτησα αυτή την άποψη, νομίζω ότι δεν είναι ανάγκη στην παρούσα υπόθεση να εξετάσω την έκταση στην οποία το Δικαστήριο θα ήταν διατεθειμένο να ελέγξει την ουσία των αποφάσεων της Επιτροπής σ' αυτή την κατηγορία υποθέσεων. Η προσβαλλομένη απόφαση δεν μπορεί να αντέξει ούτε και περιορισμένο δικαστικό έλεγχο. Εφόσον όμως το ερώτημα αυτό έχει ρητώς υποβληθεί από το Bundesfinanzhof και το Δικαστήριο μπορεί να κλίνει στο να μην

κηρύξει ανίσχυρη την προσβαλλόμενη απόφαση για τους λόγους που έχω υποδείξει, θα εκθέσω σύντομα τις απόψεις μου επί του θέματος. Θα παρατηρήσω απλώς ότι, κατά την άποψή μου, η πολιτική του περιορισμού του δικαστικού ελέγχου στο ζήτημα αν η απόφαση πάσχει από νομικό ελάττωμα ή αν είναι προδήλως εσφαλμένη θα ήταν δικαιολογημένη εάν ήταν σαφές ότι η Επιτροπή Τελωνειακών Ατελειών ενεργεί βάσει αμερόληπτης γνώμης εμπειρογνωμόνων και λαμβάνει πράγματι υπόψη τις αποδείξεις που προσκομίζονται για τη στήριξη αιτήσεως χορηγήσεως δασμολογικής ατέλειας και εάν αιτιολογείται επαρκώς η απόφαση που ακολουθεί. Για τους ανωτέρω λόγους, δεν μπορώ να θεωρήσω ότι οι προϋποθέσεις αυτές τηρήθηκαν εν προκειμένω.

49. Επ' αυτού είναι εποικοδομητική η σύγκριση της περί επιστημονικών συσκευών νομολογίας του Δικαστηρίου με τη νομολογία που αφορά τη δυνατότητα αναθεωρήσεως των συμπερασμάτων των υγειονομικών επιτροπών στον σαφώς διαφορετικό τομέα των υπαλληλικών υποθέσεων. Το Δικαστήριο αρνήθηκε να ελέγξει τις ιατρικές εκτιμήσεις τέτοιων επιτροπών και έκρινε ότι ο έλεγχος πρέπει να περιορίζεται σε ζητήματα που αφορούν τη συγκρότηση και κανονική λειτουργία των επιτροπών. Αλλά το Δικαστήριο δικαιολόγησε τον εν λόγω περιορισμό του δικαστικού ελέγχου, υπογραμμίζοντας ότι η σχετική νομοθεσία προβλέπει κατάλληλη διαδικασία υποβολής ενστάσεων και μεριμνά για να εξασφαλίζει την ισορροπία και την αντικειμενικότητα των υγειονομικών επιτροπών: βλ. αποφάσεις της 21ης Μαΐου 1981, 156/80, Morbelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 1357, σκέψη 19, και της 29ης Νοεμβρίου 1984, 265/83, Suss κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 4029, σκέψη 11. Για τους ανωτέρω λόγους, είναι σαφές ότι τέτοια δικαιολογία δεν μπορεί να γίνει δεκτή για τον περιορισμό της εκτάσεως του δικαστικού ελέγχου των επί τεχνικών ζητημάτων αποφάσεων της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών.

IX — Συμπέρασμα

50. Προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο Bundesfinanzhof:

« Η απόφαση 83/348 της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 1983, διαπιστώνουσα ότι η εισαγωγή της συσκευής με την ονομασία " Jeol-Scanning Electron Microscope, model JSM-35 C " δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ατελώς ως προς τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου είναι ανίσχυρη. »